

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**НАКАЗ**

06.12.2012 № 622

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
15 лютого 2013 р.
за № 278/22810**Про затвердження Правил і норм утримання дельфінів в умовах неволі**

{Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства екології та природних ресурсів
[№ 374 від 20.10.2015](#)}

З метою виконання статті 31 [Закону України "Про тваринний світ"](#), статей 7 та 8 [Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження"](#), з урахуванням природоохоронного статусу китоподібних, визначеного [Угодою про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та суміжної акваторії Атлантичного океану](#), [Конвенцією про збереження мігруючих видів диких тварин](#) як об'єктів тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити [Правила і норми утримання дельфінів в умовах неволі](#), що додаються.
2. Діючим дельфінаріям (океанаріумам) та іншим суб'єктам права власності на об'єкти тваринного світу, що утримують дельфінів в умовах неволі, створеним до набрання чинності цими Правилами, привести у відповідність власні умови утримання дельфінів протягом наступних трьох років.
3. Департаменту охорони природних ресурсів (Томахін М.Л.) у встановленому порядку подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.
5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Заступник Міністра -
керівник апарату

Д.Д. Мормуль

ПОГОДЖЕНО:

Голова Державної екологічної інспекції України	П.Б. Жила
Голова Державного агентства рибного господарства України	В.С. Дроник
Голова Державного агентства лісових ресурсів України	В.М. Сівець
Голова Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва	М.Ю. Бродський
Голова Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України - Головний державний інспектор ветеринарної медицини України	В.М. Горжесв

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України 06.12.2012 № 622
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2013 р. за № 278/22810

ПРАВИЛА І НОРМИ

утримання дельфінів в умовах неволі

I. Загальні положення та визначення термінів

1.1. Ці Правила регламентують основні вимоги до умов утримання дельфінів в умовах неволі. Ці Правила поширюються на дельфінарії (океанаріуми), суб'єктів права власності на об'єкти тваринного світу та інших осіб, що утримують (тимчасово утримують) дельфінів в умовах неволі.

1.2. У цих Правилах наведені нижче терміни вживаються в таких значеннях:

басейн - штучна споруда, наповнена водою, обладнана системами водообміну, водоочищення і дезінфекції, що використовується для утримання морських ссавців;

водопідготовка - комплекс заходів для забезпечення необхідного хімічного складу, чистоти, прозорості, температури та солоності води в басейні;

вольєр - каркасно-сітчаста водопроникна споруда для утримання тварин у природних акваторіях або в басейні;

дельфінарій (океанаріум) - комплекс інженерно-технічних споруд і систем для утримання морських ссавців;

дресирувальник морських тварин - фахівець, що відповідає за створення належних умов утримання та годування морських ссавців, їх тренування гуманними методами.

II. Вимоги до утримання дельфінів та до призначених для цього споруд

2.1. Утримання дельфінів в умовах неволі допускається у разі виконання вимог статей 31 та 45 [Закону України "Про тваринний світ"](#), статті 19 [Закону України "Про Червону книгу України"](#), статей 8, 25 [Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження"](#) і статті 37 [Закону України "Про ветеринарну медицину"](#) та інших нормативно-правових актів.

{Пункт 2.1 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства екології та природних ресурсів № 374 від 20.10.2015}

2.2. Басейни і вольєри мають бути міцними і підтримуватися в справному стані, щоб забезпечувати утримання морських ссавців, їх захист від ушкоджень і перешкоджати проникненню небажаних тварин інших видів ззовні.

Типи басейнів та вольєрів дельфінаріїв (океанаріумів) визначаються залежно від локальних природних умов:

бетонні, металеві або пластикові;

пальново-сіткові;

природні морські акваторії, огорожені сітковими стінками;

комплекси, що поєднують різні типи споруд.

2.3. Залежно від кліматичних умов басейни і вольєри можуть бути відкритими або розміщуватися під постійною покрівлею чи покрівлею, що знімається, а їх конструкція повинна враховувати біологічні, видові та індивідуальні особливості тварин.

2.4. У басейнах і вольєрах не повинно бути незакріплених предметів, гострих виступів та країв, які б могли травмувати тварин або заподіяти їм іншої шкоди.

2.5. З метою ізоляції, лікування, переміщення і тренування дельфінів мають бути забезпечені умови для тимчасового утримання тварин. У разі потреби для цього в дельфінарії (океанаріумі) облаштовуються окремі басейни-ізолятори (вольєри-ізолятори), резервуари (ванни) і пристосування для утримання тварин. Повинна бути передбачена можливість відокремленого утримання самок на останніх строках вагітності та самок з дитинчатами, що вигодовуються ними.

Басейн-ізолятор для проведення ветеринарно-санітарних заходів обладнується окремою системою водообміну та водопідготовки і розміщується на відстані, що виключає

інфікування здорових тварин. За наявності двох і більше басейнів-ізоляторів їх водні системи повинні бути відокремленими.

2.6. Конструкція басейну має забезпечувати повне стікання води під час її заміни.

2.7. Водобмін і водопідготовка можуть здійснюватися:

у замкненому контурі із природною морською водою;

{Абзац другий пункту 2.7 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства екології та природних ресурсів № 374 від 20.10.2015}

у розімкнутому контурі шляхом прокачування води із природної акваторії;

за рахунок природних течій в морській акваторії;

комбінованим способом.

2.8. У разі проведення в дельфінарії (океанаріумі) культурно-масових заходів за участю морських ссавців обладнується демонстраційний басейн.

2.9. При використанні пальово-сіткових вольєрів китоподібні та ластоногі повинні бути розміщені на максимально можливій відстані в межах вольєрного комплексу.

2.10. Профіль дна басейну повинен мати нахил для збирання сміття, що потрапило у воду, стікання змивів донного осаду, а також не мати ділянок, що не осушуються при повному зливанні води під час її заміни.

2.11. Для попередження можливого жорстокого поводження з дельфінами та спричинення занепокоєння з боку відвідувачів басейни облаштовуються фізичними бар'єрами у вигляді огорож, стін і прозорих екранів.

2.12. Видалення поверхневих забруднень у басейнах здійснюється через систему переливу або за допомогою скімерів.

2.13. Матеріал облицювання поверхонь стін і дна басейнів, а також поверхні обладнаних усередині басейнів пандусів і майданчиків повинні відповідати таким вимогам:

гладкість, низька гігроскопічність;

низький рівень токсичності (як з боку виділення у воду шкідливих речовин, так і з огляду безпечності часток облицювання при їх потраплянні в організм тварини);

відсутність подразнювального впливу на шкірні покриви дельфінів;

стійкість до бактеріально-водоростевого обростання;

стійкість до хімічної та механічної обробки.

2.14. Усі металеві конструкції басейну повинні виготовлятися з нержавіючих матеріалів або покриватися пластиком чи стійкою фарбою.

2.15. Сітчасті стінки вольєрів і перегородок у басейнах виготовляються з капронової сітки, можливе застосування сітки (ґрат) із нержавіючої сталі з товщиною дроту (прутка) не менше 6 мм. Забороняється використання сіток з металевого троса.

2.16. Системи водо- і енергопостачання мають бути надійними і достатніми, щоб гарантувати належне утримання тварин з можливістю використання альтернативного водопостачання та енергозабезпечення при аварійних ситуаціях.

2.17. Приміщення для персоналу, зберігання і приготування корму, фільтрації води і кондиціонування повітря, опалювання, інші робочі приміщення мають бути відокремлені одне від одного і від місць утримання тварин.

2.18. Дельфінарії (океанаріуми) критих конструкцій повинні відповідати таким вимогам:

робочий стан систем постачання повітря і води повинен постійно контролюватися; температурні режими повітря і води повинні регулюватися підігріванням або охолодженням залежно від погодних умов, щоб тварини не відчували несприятливих температурних впливів (жари або холоду); мають бути виключені різкі зміни температури повітря і води;

споруди повинні вентилюватися за допомогою природних або штучних засобів, щоб забезпечити циркуляцію свіжого повітря і встановлення оптимального мікроклімату;

повітря має бути чистим за показником присутності часток пилу і відповідати санітарно-бактеріологічним вимогам для закритих приміщень, а його температура не повинна перевищувати 28°C;

температура води має бути в межах від 15 до 25°C;

допустимо лише короткочасне коливання температур у межах від 8 до 28°C;

природне, штучне або комбіноване освітлення має бути достатнім і відповідати потребам дельфінів за своєю якістю, розподілом і тривалістю, а також забезпечувати можливість зручного обслуговування тварин і гігієнічного контролю місць їх утримання;

освітлення повинно попереджати зайве опромінення тварин;

спектр джерел штучного освітлення має бути наближений до природного;

у денний час має бути забезпечено часткове сонячне освітлення.

2.19. Дельфінарії (океанаріуми) відкритих конструкцій повинні відповідати таким вимогам:

температура води має бути в межах від 15 до 25°C;

допустимо лише короткочасне коливання (не більше 60 хвилин) температур у межах від 8 до 28°C;

для захисту тварин від опадів і сонячного випромінювання частково або повністю (за необхідності) відкриті конструкції дельфінаріїв (океанаріумів) обладнуються постійними навісами або розбірними тентами;

вольєри, обгороджені пальово-сітчастими стінками, повинні розміщуватися в чистих природних акваторіях, що гарантовано захищені від штормів, прибіжної хвилі і впливу антропогенного забруднення;

конструкція і міцність вольєрів повинні забезпечувати безпеку перебування в них тварин;

сітчасті стінки і перегородки виготовляються відповідно до [пункту 2.15](#) цього розділу.

2.20. Мінімальні розміри басейну для утримання дельфінів повинні відповідати таким вимогам:

{Абзац перший пункту 2.20 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства екології та природних ресурсів № 374 від 20.10.2015}

глибина - мінімальна глибина басейнів, а також середня глибина вольєрів у природній морській акваторії з природним схилом дна - 3,5 м;

площа поверхні - мінімальна площа поверхні для групи з 1-5 дельфінів - 275 м²;

мінімальна додаткова площа поверхні на кожного додаткового дельфіна - 75 м²;

мінімальний горизонтальний розмір басейну (вольєра) - 7,3 м;

об'єм води - мінімальний загальний об'єм води для групи з 1-5 дельфінів - 1000 м³;

мінімальний додатковий об'єм води на кожного додаткового дельфіна - 200 м³.

2.21. У разі дотримання в повному обсязі вимог двох з вищезгаданих параметрів відхилення будь-якого третього (глибина, площа чи об'єм) не може перевищувати 10% від розміру, наведеного в [пункті 2.20](#) цього розділу.

2.22. Мінімальні параметри басейну-ізолятора для тимчасового утримання дельфінів повинні відповідати таким вимогам:

глибина - 2,7 м;

горизонтальні розміри - 5,5х3,5 м.

Допускається зниження рівня води до глибини, що дозволяє обслуговувати тварину, яка утримується.

2.23. Резервуари (ванни) для тимчасової ізоляції тварин мають бути не меншими 1,5 довжини тіла тварини і глибиною, яка дозволяє забезпечити повне занурення тварини у воду.

2.24. Припустимим є використання як басейну-ізолятора збірно-розбірний басейну з розмірами, не меншими зазначених у [пункті 2.22](#) цього розділу.

2.25. При надходженні нових дельфінів ці тварини повинні бути ізольовані від дельфінів, уже адаптованих до місцевих умов, та утримуватися в басейні-ізоляторі для проведення профілактичного карантину з метою запобігання занесенню та поширенню хвороб. Карантин має тривати доти, доки спеціаліст у галузі ветеринарної медицини переконається, що нові особини - здорові і не становлять небезпеки як носії інфекції.

2.26. Рівень шуму в місцях утримання тварин не повинен перевищувати 60 дБ у діапазоні частот 0-60 кГц; під час проведення культурно-масових заходів припустиме короткочасне підвищення гучності, але не довше 60 хвилин та не більше 100 дБ.

2.27. У місцях утримання тварин заборонено застосування піротехнічних та світлотехнічних засобів (наприклад, світломузики, прожекторів та інших джерел освітлення, не наближеного до природного).

2.28. Штат дельфінарію (океанаріума) повинен бути укомплектований достатньою кількістю працівників, які мають відповідну кваліфікацію та навички для забезпечення належного утримання і гуманного поводження з тваринами.

Робота персоналу повинна здійснюватися під керівництвом фахівця, який особисто відповідає за утримання морських ссавців і має відповідний досвід.

Персонал дельфінарію (океанаріума) поряд з фахівцями загального профілю і техніками з експлуатації устаткування та апаратури повинен включати таких фахівців, які безпосередньо залучаються до утримання тварин:

спеціаліст у галузі ветеринарної медицини;

спеціаліст з водопідготовки;

дресирувальник морських тварин.

2.29. Д्रेसирувальник морських тварин повинен мати навички рятування людей на воді та надання першої медичної допомоги.

III. Вимоги до параметрів і якості води

3.1. У басейнах та вольєрах дельфінарію (океанаріума) має бути природна морська вода.

{Пункт 3.1 розділу III в редакції Наказу Міністерства екології та природних ресурсів [№ 374 від 20.10.2015](#)}

{Пункт 3.2 розділу III виключено на підставі Наказу Міністерства екології та природних ресурсів [№ 374 від 20.10.2015](#)}

3.2. Температурний режим у басейнах (вольєрах) може бути природним (у межах, визначених у [пунктах 2.18 та 2.19 розділу II](#) цих Правил), якщо це можливо в конкретних кліматичних умовах, або таким, що штучно підтримується обладнанням для нагрівання та охолодження.

3.3. Застосування систем очищення води з використанням хлору має бути максимально обмеженим. [Основні вимоги до якості води в басейнах і вольєрах, що використовуються для утримання дельфінів в умовах неволі](#), наведено в додатку 1 до цих Правил.

3.4. Для нейтралізації надлишкових концентрацій реагентів технічні системи басейнів повинні забезпечувати здійснення аварійного режиму прокачування, зливу та заміни води.

3.5. Очищення дна і стінок басейнів здійснюється щоденно безпечними для тварин засобами.

3.6. При виявленні у воді хвороботворних організмів поверхня басейну при осушенні обробляється дезінфекційними засобами, дозволеними до застосування в плавальних басейнах.

3.7. При використанні природної морської води необхідно передбачити аварійні заходи (можливість переміщення тварин у придатні умови) на випадок раптового забруднення, а також "цвітіння" води у зв'язку з розмноженням токсичних мікроводоростей.

3.8. Системи подачі води у басейни з розімкнутим контуром повинні бути обладнані вхідними фільтрами грубого й тонкого очищення, обладнанням для подачі дезінфекційних реагентів, а у разі необхідності - установкою ультрафіолетового опромінення.

3.9. Відбір проб води для контролю її якості проводиться у 2-х місцях: для хімічних визначень на глибині 20-25 сантиметрів і на відстані 50 сантиметрів від дна; для мікробіологічних - на глибині 1 метр; відстань до найближчої стінки - не менше 1 метра.

3.10. Періодичність проведення аналізів якості води в басейнах і вольєрах, що використовуються для утримання дельфінів в умовах неволі, наведено у додатку 2 до цих Правил.

3.11. Для реєстрації параметрів якості води та спуску її рівня ведеться відповідний журнал.

IV. Годівля дельфінів

4.1. Їжа (корм) має бути корисною і привабливою для дельфінів, не містити хімічного та бактеріального забруднення, а її кількість і поживна цінність - достатніми для підтримання здорового фізіологічного стану тварин.

Кормові раціони повинні бути збалансовані за вмістом білка (містити всі незамінні амінокислоти) та жиру. Допускається використання фармацевтичних препаратів та харчових добавок у разі дефіциту вмісту вітамінів і мінеральних речовин. Ветеринарні препарати перед годівлею дельфінів вводяться в тушку риби шприцом, а пігулки і капсули закладаються за зябра або в черевну порожнину.

4.2. Продуктами годівлі дельфінів є морська риба та головоногі молюски, що надходять у дельфінарій (океанаріум) у замороженому вигляді. Годування тварин продуктами, що не пройшли стадію глибокої заморозки (-32°C), і прісноводною рибою не допускається.

4.3. Неприпустимим є позбавлення годування тварин як прийом тренування або покарання.

4.4. Раціони і режими годівлі встановлюються індивідуально спеціалістом у галузі ветеринарної медицини відповідно до калорійності компонентів корму, залежно від віку, вагогабаритних характеристик, фізичних навантажень і стану тварини (репродуктивний період, вагітність, молочне годування). Годівля має бути достатньою, щоб забезпечити здоровий стан усіх тварин.

4.5. В осінньо-зимовий період під час зниження температури води й повітря норми годівлі збільшуються на 15-20%.

4.6. Хворі тварини, вагітні та самки в післяпологовий період і період молочного вигодування, а також дитинчата, які починають самостійно харчуватися, годуються за спеціальними нормами.

4.7. Тривалість і спосіб зберігання корму, а також процес його розморожування повинні забезпечувати збереження поживної цінності та інших якостей продукту. Не допускається зберігання корму в місцях, де є ймовірність його контакту з токсичними або шкідливими для дельфінів речовинами.

4.8. Довготривалий запас замороженої їжі для дельфінів повинен зберігатися в глибокому холоді (не вище -32°C). Тижневий запас корму в дельфінарії (океанаріумі) необхідно зберігати за температури не вище ніж -18°C .

4.9. Після виймання з морозильника корм має бути використаний за призначенням протягом 24 годин. Розморожування корму проводиться як у воді, так і на повітрі, після чого він може зберігатися присипаний льодом або в холодильнику впродовж 24 годин.

4.10. Розморожений корм після необхідної механічної обробки (видалення шипів і плавникових пластин, великих кісток тощо), зважування та поділу на раціони необхідно зберігати в індивідуальних ємностях. Корм роздається дельфінам в індивідуальному порядку відповідальними працівниками, які мають забезпечити кожну тварину кормом у необхідній кількості. Годування дельфінів з рук відвідувачів може бути дозволене лише в присутності відповідального працівника і тільки наданим ним кормом.

4.11. При годівлі тварин в обов'язковому порядку необхідно дотримуватися таких правил:

вилучати корм, що потрапив на дно басейну;

знищувати залишки корму, що не були з'їденими та зберігалися більше 1,5 години без відповідного охолодження;

не допускати повторного заморожування корму для подальшого годування дельфінів.

4.12. Працівники, що займаються годуванням, повинні вміти розпізнавати відхилення від нормального стану дельфінів, щоб у разі потреби коригувати раціон за рекомендаціями спеціаліста у галузі ветеринарної медицини.

4.13. Посуд та інше обладнання для підготовки і роздачі корму слід мити одразу після використання. Кормокухню необхідно мити повністю, забезпечуючи щоденну санітарну обробку із застосуванням гарячої води, мийних засобів і дезінфектантів.

4.14. Щодня перед початком годування тварин треба проводити органолептичний контроль якості корму (зовнішній вигляд і запах). При виникненні сумнівів щодо якості корму потрібно проводити мікробіологічний та токсикологічний аналіз його зразків.

V. Транспортування тварин

5.1. Транспортування дельфінів має здійснюватись відповідно до Законів України ["Про тваринний світ"](#), ["Про ветеринарну медицину"](#), ["Про захист тварин від жорстокого поводження"](#) та [постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1402 "Про затвердження Правил транспортування тварин"](#), а у разі перетину державного кордону - також з урахуванням вимог, установлених [Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення](#), та [Митним кодексом України](#).

Транспортування тварин з одного місця утримання в інше з будь-якою метою і на будь-який строк здійснюється за умови попереднього інформування Держветфітослужби України, Держекоінспекції України та Мінприроди України не пізніше ніж за 10 робочих днів до запланованої дати транспортування. В екстрених випадках (транспортування хворих і травмованих особин, виникнення форс-мажорних обставин у дельфінарії (океанаріумі) повідомлення до Держекоінспекції України та Мінприроди України надсилається протягом 24 годин. Заборонено перевозити тварин до місць утримання, які не відповідають вимогам цих Правил.

5.2. При транспортуванні тварин повинна бути передбачена можливість проведення заходів щодо забезпечення чистоти повітря, а також для запобігання їх перегріванню, переохолодженню, обсиханню та травмуванню.

5.3. Розміри ванн, у яких здійснюється транспортування, повинні відповідати розмірам тварин. Для зниження ризику травмування дельфінів вживаються заходи для обмеження свободи їх руху.

5.4. Засоби, що використовуються для підтримання тіла дельфіна під час транспортування, повинні:

забезпечувати доступ супроводжуючої особи до тварини;

обладнуватися спеціальними м'якими прошарками для запобігання травмуванню тварин під тиском власної ваги тіла;

утримувати тварину від зайвих активних рухів і виключати можливість самотравмування.

5.5. Транспортний засіб, у якому розміщуються ванни або носилки з дельфінами, повинен:

бути в належному санітарно-технічному стані;

мати укриття від прямих сонячних променів, а в холодну пору року - від холоду;

забезпечувати безпеку і комфорт тварин;

виключати можливість накопичення у ньому вихлопних газів і пилу;

забезпечувати вільний доступ до повітря;

забезпечувати можливість якнайшвидшого вивантаження тварин у разі виникнення форс-мажорних обставин.

5.6. Забороняється перевезення дельфінів разом з будь-якими матеріалами, речовинами або засобами, які можуть завдати їм шкоди, та за температури повітря у транспортному засобі вище +28°C або нижче +15°C.

5.7. Супроводжуюча особа під час транспортування дельфінів зобов'язана:

підтримувати шкіру тварин вологою або запобігати її висиханню іншими способами (наприклад, шляхом нанесення ланоліну);

не допускати обмеження грудних плавників у свободі руху;

періодично змінювати положення тварин у просторі, щоб уникнути травмування шкірних покривів у точках, що перебувають під тиском власної ваги тіла тварин;

заспокоювати тварин для уникнення їх активності, яка може призвести до перегріву або травмування;

контролювати фізіологічний стан тварин;

надавати іншу необхідну допомогу особисто або із залученням спеціаліста у галузі ветеринарної медицини.

5.8. Дельфінів заздалегідь готують до транспортування за допомогою спеціальних тренувань і перед його початком проводять необхідний ветеринарний огляд. Дельфіни, що потребують надання ветеринарної допомоги, не підлягають транспортуванню, за винятком ситуації, коли його метою є отримання такої допомоги. Самок на пізніх строках вагітності і тих, що вигодовують дитинчат, а також самих дитинчат, які потребують материнського вигодовування, транспортувати забороняється.

VI. Ветеринарно-санітарне та зоотехнічне забезпечення

6.1. Ветеринарно-санітарне забезпечення утримання тварин у дельфінарії (океанаріумі) здійснюється відповідно до вимог [Закону України "Про ветеринарну медицину"](#), а також повинно включати:

контроль за станом здоров'я тварин та їх годуванням, проведенням санітарно-гігієнічних заходів, якістю кормів, що зберігаються і згодовуються, станом водного середовища;

проведення лікувально-профілактичних процедур;

організацію розведення тварин;

організацію патолого-анатомічного дослідження загиблих особин.

6.2. Дельфіни повинні утримуватися спільно (групами), за винятком ситуацій, коли вони тимчасово утримуються в ізоляції згідно з ветеринарними показаннями (обстеження, хвороба, агресивна поведінка тощо). Не допускається розміщення дельфінів в одному басейні (вольєрі) з тваринами інших видів, які можуть завдати їм стресу або дискомфорту або якимось інакше негативно вплинути на їх здоров'я та умови утримання.

6.3. Не допускається ізоляція тварини, не зумовлена станом її здоров'я (зокрема, як прийом тренування або засіб покарання).

6.4. Не допускається постійне або довготривале перебування дельфінів в одному басейні (вольєрі) з ластоногими (тюленьми та моржами). Роздільні місця утримання дельфінів і ластоногих мають бути облаштовані таким чином, щоб забезпечити їх ізоляцію одне від одного.

6.5. У разі виявлення у тварини небезпечного захворювання спеціаліст у галузі ветеринарної медицини вживає заходів відповідно до законодавства у галузі ветеринарної медицини.

6.6. Забороняється спільне утримання хворих і здорових тварин.

6.7. Спеціаліст у галузі ветеринарної медицини забезпечує ветеринарний нагляд за тваринами та ведення передбаченої законодавством ветеринарної документації.

6.8. Померлі тварини підлягають обов'язковому патолого-анатомічному обстеженню, за результатами якого складається звіт, який містить відомості про усі виявлені патологічні зміни з обґрунтованим висновком стосовно причини смерті. Згадані звіти повинні зберігатися адміністрацією дельфінарію (океанаріума) протягом трьох років.

6.9. Утилізація трупа дельфіна проводиться згідно з ветеринарними і санітарно-епідеміологічними правилами з оформленням відповідної документації.

VII. Санітарно-гігієнічні заходи

7.1. Басейни і вольєри, призначені для утримання дельфінів, службові приміщення, територія та огорожі, а також наявне обладнання та інвентар повинні підтримуватися в належному стані.

7.2. Дезінфекція об'єктів дельфінарію (океанаріума) проводиться сучасними дезінфекційними засобами з коротким строком розкладання діючих речовин, безпечними для морських ссавців, людей та матеріалів інженерно-технічних споруд і систем для утримання морських ссавців.

7.3. Дощові опади і стоки після миття трибун і проходів для глядачів не повинні потрапляти у басейни (вольєри), де утримуються тварини.

7.4. Інвентар для дресирування тварин, транспортувальні ванни, носилки, сіткові полотнища та робоче взуття повинні використовуватися і зберігатися тільки після їх очищення та дезінфекції.

При вході до кухні, складу-холодильника та інших господарських приміщень необхідно розміщувати килимки, зволожені дезінфекційним розчином (звичайно 5% розчином хлораміну).

7.5. Персонал, який працює в безпосередньому контакті із тваринами, повинен бути одягнений в чистий спецодяг та взуття, дотримуватися правил особистої гігієни. Для підтримання чистоти, необхідної для благополуччя тварин і здоров'я працівників, обслуговувальний персонал має бути забезпечений такими санітарно-технічними засобами, як туалети, умивальники і душові.

7.6. В інфекційно-небезпечний період (зокрема, під час епідемії грипу) при нездужанні та ознаках застуди тощо співробітникам дельфінарію (океанаріума) перебувати в кухні дозволяється лише в респіраторах або ватно-марлевих пов'язках.

VIII. Особливості використання дельфінів

8.1. Будь-яка особа, що утримує дельфінів у неволі, може здійснювати просвітницькі і природоохоронні заходи шляхом:

- проведення видовищних вистав еколого-просвітницького характеру;
- організації науково-просвітницьких виставок, лекцій і конференцій;
- розміщення наочної інформації про біологію і охорону морських ссавців;

проведення відкритих уроків для школярів;
створення умов для проходження студентами наукової і педагогічної практики;
підготовки, видання і поширення наукових і науково-популярних публікацій, аудіовізуальних та інтерактивних посібників тощо.

8.2. Дельфіни, що утримуються в неволі, мають бути доступними для проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень за умови дотримання цих Правил, а також повного виключення методів, які здатні заподіяти тваринам дискомфорт, стрес чи травму або спричинити їх захворювання чи загибель.

8.3. Перевага повинна надаватися дослідженням, які не можуть бути виконані в природних умовах, але є важливими для кращого розуміння життя дельфінів у морі та розробки методів збереження їх популяцій. Іншим важливим напрямом наукових досліджень є покращення умов утримання дельфінів у неволі і збереження їх здоров'я.

8.4. Дослідження мають проводитися під контролем науковця, досвідченого у роботі з морськими ссавцями. Програма і детальний план досліджень повинні бути погоджені з керівником дельфінарію (океанаріума), що персонально відповідає за умови утримання дельфінів у неволі, та зі спеціалістом у галузі ветеринарної медицини, який здійснює ветеринарний нагляд за тваринами.

8.5. Культурно-освітня та виховна функції є найважливішими еколого-просвітницькими напрямками діяльності дельфінарію (океанаріума). Видовищні культурно-масові заходи повинні надавати відвідувачам можливість отримати об'єктивну інформацію про дельфінів, середовище їх існування, нагальність збереження морських екосистем. Приміщення дельфінарію (океанаріума) повинно містити доступну наочну інформацію про заходи з охорони дельфінів та їх біологію.

8.6. Методи дресирування, що використовуються для навчання тварин у процесі підготовки до проведення культурно-масових заходів, повинні ґрунтуватися на гуманних засадах, визначених [Законом України "Про захист тварин від жорстокого поводження"](#).

8.7. Загальна тривалість проведення культурно-масових заходів із залученням кожної окремої тварини не повинна перевищувати 90 хвилин на добу. Перерва між ними повинна тривати не менше 2-х годин. Один день на тиждень у програмі культурно-масових заходів визначається як вихідний для проведення санітарно-ветеринарних заходів та забезпечення відпочинку тварин.

8.8. Забороняється проведення культурно-масових заходів та сеансів плавання з дельфінами з 23⁰⁰ години до 10⁰⁰ години.

8.9. Під час проведення культурно-масових заходів забороняється використовувати звукові (більше 100 дБ) та інтенсивні світлові ефекти, що можуть спричинити стрес у тварин.

8.10. Не допускається використання під час проведення культурно-масових заходів хворих дельфінів, вагітних самок і дитинчат, що перебувають на молочному вигодовуванні.

8.11. Персонал дельфінарію (океанаріума) зобов'язаний не допускати самовільного підходу відвідувачів до тварин і слідкувати, щоб відвідувачі не торкалися та самовільно не годували тварин, не кидали сторонні предмети в басейн (вольєр).

8.12. Безпосередній контакт відвідувачів з дельфінами обмежується короточасним сеансом під наглядом дресирувальника морських тварин, який повинен забезпечувати безпеку відвідувачів і тварин та у разі потреби надавати необхідну допомогу (зокрема у воді).

8.13. Відвідувачі, яким дозволяється контакт з дельфінами, мають бути докладно проінструктовані щодо правильного поводження з тваринами і попереджені про можливі обопільні негативні наслідки контакту, включаючи стрес, травми та інфікування.

8.14. Сеанси плавання з дельфінами здійснюються відповідно до затвердженого керівником дельфінарію (океанаріума) графіка та повинні проводитися лише в індивідуальному порядку і в спеціально обладнаному басейні (вольєрі) за наявності рятувальних засобів. У цьому графіку має бути визначено максимальну кількість сеансів плавання з дельфінами протягом дня. Одночасне перебування двох або більше відвідувачів у воді разом з дельфіном не допускається (крім осіб, які супроводжують неповнолітніх дітей та осіб з обмеженими фізичними можливостями). Вода повинна відповідати санітарно-гігієнічним нормам для плавання людини.

8.15. Плавання з дельфіном може бути дозволено тільки після обов'язкової співбесіди з відвідувачем стосовно його самопочуття та за умови прийняття ним душі безпосередньо перед сеансом плавання з дельфінами. Відвідувач до купання з дельфіном не допускається за наявності ознак сп'яніння, інфекційних захворювань або інших очевидних змін стану здоров'я, які можуть завдати шкоди дельфіну або самому відвідувачу при контакті з дельфіном.

IX. Ведення обліку дельфінів

9.1. У дельфінаріях (океанаріумах), де утримуються дельфіни в неволі, має бути забезпечено облік тварин для оперативної ідентифікації кожної особини.

9.2. Факт народження життєздатної особини дельфіна встановлюється комісією фахівців дельфінарію (океанаріума), включаючи відповідального за утримання тварин і спеціаліста у галузі ветеринарної медицини, зі складанням відповідного акта і оформленням ветеринарної документації згідно із законодавством.

9.3. Про надходження дельфіна до дельфінарію (океанаріума), у тому числі про народження дельфіна, протягом 24 годин письмово повідомляють Держекоінспекцію України із зазначенням таких відомостей:

прізвисько (кличка);

біологічний вид;

стать;

дата народження або орієнтовний вік;

місце народження і місце придбання тварини;

морфометричні показники, зокрема довжина і маса тіла;

дані електронного чипування і (або) генетичної ідентифікації (за наявності);

інші ознаки, що дають змогу ідентифікувати тварину, зокрема зроблені з двох боків фотографії всього тіла, спинного і хвостового плавників, окремі фото і опис особливих прикмет, до яких можуть відноситися, наприклад, шрами та ділянки з аномальною пігментацією шкіри;

відомості про травми, перенесені хвороби, діагностичні дослідження, імунізацію, вагітність і пологи.

9.4. Збереження усіх ідентифікаційних даних і матеріалів забезпечується Держекоінспекцією України.

9.5. Держекоінспекція України або її відповідний територіальний орган проводить щорічну інвентаризацію індивідуального складу дельфінів у дельфінаріях (океанаріумах).

9.6. У разі загибелі або втечі дельфіна дельфінарії (океанаріум) повинен протягом 24 годин повідомити про це Держекоінспекцію України або її відповідний територіальний орган, забезпечити проведення патолого-анатомічного обстеження (у разі загибелі) та складання відповідного акта, який передається до Держекоінспекції України або її відповідного територіального органу в якомога коротший строк, але не пізніше як протягом 3 діб з часу загибелі або втечі морського ссавця.

Директор Департаменту охорони природних ресурсів	М.Л. Томахін

	Додаток 1 до Правил і норм утримання дельфінів в умовах неволі

**ОСНОВНІ ВИМОГИ
до якості води в басейнах і вольєрах, що використовуються для
утримання дельфінів в умовах неволі**

Показник якості	Розмірність	Значення параметрів	Примітка
Водневий показник (рН)	-	7,2-8,5	-
Вміст хлору:			

вільного	мг/л	Не більше 0,5	При хлоруванні води
зв'язаного	мг/л	Не більше 0,8	
Колі-індекс	кл/1000 мл	Не більше 500	-

	Додаток 2 до Правил і норм утримання дельфінів в умовах неволі

ПЕРІОДИЧНІСТЬ
проведення аналізів якості води в басейнах і вольєрах, що
використовуються для утримання дельфінів в умовах неволі

Параметр	Періодичність	Примітка
Температура, солоність, рН (водневий показник)	1 раз/доба	Для відкритих морських вольєрів - тільки замір температури
Органолептичні показники (прозорість, запах, колір)	1 раз/доба	-
Вміст вільного і зв'язаного хлору	3 рази/доба	Тільки, якщо застосовується хлорування води
Колі-індекс	1 раз/місяць	-